

НОВАТОРСТВО В СЪВРЕМЕННИЯ МУЛТИКУЛТУРАЛИЗЪМ

Рая Живкова-Крупеева и Тодор Шопов,
Бъдете всички едномислени... Социолнгвистика на интеркултурализма
Университетско издателство „Св. Климент Охридски“,
София, 2023, 175 с., ISBN 978-954-07-5740-7

Проф. д.ф.н. Димитър Веселинов
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Монографията на проф. д.п.н. Тодор Шопов и д-р Рая Живкова-Крупеева – *Бъдете всички едномислени... Социолнгвистика на интеркултурализма*, се състои от предговор, написан от проф. д.ф.н. Димитър Веселинов, увод, седем глави и епилог, последван от библиография.

Предговорът е озаглавен *Социолнгвистични проекции на съвременния интеркултурализъм*. В него проф. д.ф.н. Димитър Веселинов подчертава, че в XXI век, който се характеризира с дигитализация, общуването между представители на различни култури е лесно, но именно в това се крие потенциал за неразбирателство. *Изключително важно е за настоящите и бъдещите учители по езици да разбират тънкостите на интеркултурната комуникация и да умеят да ги преподадат на своите ученици, които, на свой ред, да могат да общуват ефективно с представители на други култури*. В този смисъл книгата отговаря на нуждите на съвременния гражданин.

В увода е споменато, че *Бъдете всички едномислени... Социолнгвистика на интеркултурализма* разглежда кръга от теми, които наричаме „лингвистичен интеркултурализъм“. Книгата има прагматично предназначение и е насочена към студенти, учители и експерти с реалистична мотивация в областта на езиците. Накратко са представени главите в книгата. Надсловът на книгата е зает от Библията и макар и да не е вложена религиозна интерпретация, здравият разум ни налага да го приемем.

В първа глава се разглежда понятието култура. Застъпени са социологическата и антропологическата перспектива, елементи на културата, символи и знаци, норми, ритуали, вярвания, културни ценности, артефакти, култура и етика, субкултура и контракултура. Традиционно в общия случай интеркултурните връзки (интеркултурализъм) на обществата не са свързани с употребата на повече от един език (кни-

гата е посветена лингвистичния интеркултурализъм или употребата на повече от един език, характерна за съвремението). Разгледана е накратко теорията за културните измерения на Херт Хофстеде. Единството на култура и етика се анализира на индивидуално междуличностно, групово и междугрупово равнище.

Във втора глава е представена социолингвистичната компетентност. Авторите се спират върху науката социолингвистика, език – мислене, език – култура, картина на света, комуникативна компетентност, разширения модел за владение на втори език на Шопов и комуникативната компетентност. Социолингвистиката е науката, която изследва отражението на културните норми и социалните фактори в езика. „Езикът не е само канал за комуникация, но също оформя опита ни, идеите и разбиранията ни. Всяка идея може да се изрази на всеки един език, но не всяко едно понятие може да бъде описано еднакво лесно на всички езици“ (Zhivkova-Krueva & Shopov 2023, pp. 44)¹.

В трета глава се разглежда лингвистичната учтивост. Застъпени са: теориите на Пенелопе Браун и Стивън Левинсън, на Робин Лейкоф и на Джефри Лийч, социолингвистичната категория учтивост в съвременни учебни програми по втори език, платформа с ресурси и референтни материали за плурилингвистично и интеркултурно образование, Обща европейска референтна рамка за езици: учене, преподаване, оценяване, Европейско езиково портфолио.

Четвърта глава е посветена на интеркултурната компетентност. Включени са: понятието „култура“ през призмата на лингводидактиката, модели на културата на водещи лингводидактици, културни компетентности според *Общата европейска референтна рамка за езици*, компоненти на интеркултурната компетентност по ОЕПР, компоненти на интеркултурната компетентност според Байрам, културни компетентности според ЮНЕСКО, интеркултурна грамотност, интеркултурна осъзнатост, триизмерен модел на интеркултурната компетентност, фактори, влияещи на поведението на събеседниците при интеркултурна комуникация, етапи от развитието на интеркултурната компетентност, интеркултурната компетентност и съвременният гражданин, подходи за чуждоезиково обучение, отчитащи неразривната връзка език – култура, и инструменти за измерване на интеркултурната компетентност.

В пета глава са представени педагогическите аспекти. Включени са: обективизъм и конструктивизъм, принципи на съвременното езиково обучение, Обучение чрез сътрудничество, постметодическата епоха в чуждоезиковото обучение и CLIL („образование с двоен фокус“). Конструктивистичната традиция изхожда от разбирането, че знанието бива конструирано от учещия, а не съществува обективно само за себе си. От 90-те години на XX в. обаче се развива тенденция на преместване на фокуса от стриктно следване на предписанията, заложили в различни подходи и методи за чуждоезиково обучение, към придържане към принципи и по-голяма автономност на учителя. Тази тенденция налага новото хилядолетие да бъде определяно като постметодическа епоха.

В шеста глава е представено проведено от Рая Живкова-Крупева проучване на развитието на интеркултурната компетентност в гимназиалната степен в българското училище, направено за целите на защитен от нея през 2020 г. дисертационен труд. Представен е научноизследователският проект: обект, изследователски въпрос, основна изследователска теза, цел на изследователския проект, хипотеза, организация и методика на изследването. Следва описание на анкетата, която е авторска и цели да установи моментното състояние на интеркултурната компетентност на ученици в гимназиалната степен в българското училище. Представен е модулът от учебни дейности по компоненти на интеркултурната компетентност, които развиват. Следват резултати и дискусия. Накрая са направени изводи.

Седма глава е озаглавена *Култура и поведение – емпирично проучване с български студенти* и представя изследване на проф. д.п.н. Тодор Шопов и колектив. В главата са разгледани научноизследователският проект, методологията на изследването, резултатите и дискусия. Следват заключение и приложение.

Епилогът съдържа откъс от класическото произведение *Култура и общество* на Реймънд Уилямс. В него се разглежда трансформацията в значението на думата „култура“ от XVIII в. досега и появяването на културата като абстракция и като абсолютна единица. И в двата случая културата не е само отговор на новите методи за производство, новите индустрии. Тя се отнася за новите лични и социални отношения.

Библиографията съдържа 121 актуални книги, 5 уебсайта и 5 източника на справочна литература.

БЕЛЕЖКИ

1. Zhivkova-Krueva, R. i T. Shopov, 2023. Badete vsichki ednomisleni... Sotsiolingvistika na interkulturalizma, Universitetsko izdatelstvo „Sv. Kliment Ohridski“, Sofia.

INNOVATIONS IN CONTEMPORARY MULTICULTURALISM

✉ **Prof. Dimitar Veselinov, DSc.**

Department of Foreign Language Teaching Methodology
Faculty of Classical and Modern Philologies

Sofia University

15, Tsar Osvoboditel Blvd.

E-mail: dvdimitrov@uni-sofia.bg